

Другої клявзулі текст такий:

М. Київ, року тисяча дев'ятьсот двадцять восьмого Березня п'ятнадцятого дня цю довіреність посвідчено в Третій Київській Державній Нотаріальній Конторі, що міститься на вул. Воровського н-о 10, від імені особисто Нотареві невідомого громадянина Івана . . . , що підписав цю довіреність власноручно у присутності Нотаря. Ідентичність та законну дієздатність і правоздатність гр. Івана . . . перевірено. Належні збори справлено. Реєстровий № 1159.

(Печать) Нотар: В. Повіткин (власноручно).

Печать округла, тільки з українськими написами. В середині символ, мабуть серп з молотом (замазаний) на горі якого мала табличка з написом: *Пролетарі всіх країн єднайтеся!* Навколо символу напис: *Українська соціалістична радянська Республіка*, а навколо печатки грубими буквами напис: *Третя Державна Нотаріальна Контора в м. Києві.*

Д-Р КОСТЬ ЛЕВИЦЬКИЙ

ІДЕЯ МАСОВОЇ ОЩАДНОСТІ та її національне значіння.

Завдання ощадности та її значіння для добробуту нації не є у нас новим питанням, а тільки поглиблення цього завдання національно-господарського і переведення в дійсність заставляють нас шукати нових шляхів організаційних. Замість праці індивідуальної в тому ділі має наступити **робота збірна, масова і поголовна**, та замість самого тільки пожитку одиниць має вийти також **загальний хосен нації**. Ось там стоїть наша мета, бо до неї прямує наше життя! Воно відкриває нам скарб, що є між нами та якого ми конче потребуємо, а покищо не годні його взяти у свої руки, так щоб він перестав нас неволити, а став нам служити для добра нації.

ЯК БУЛО ПЕРЕДШЕ?

Клич „**працуй і щади**“ — був проголошений у первісній нашій роботі просвітній, з кінцем шістдесятих років минулого століття. Це був клич піонерів народовецьких, що взивав рідний нарід до економічного і культурного піднесення із тяжкого занепаду, що виявився був в недовгому часі по знесенні панщини.

Відтак акція нашого католицького духовенства в Галичині, в сімдесятих роках минулого століття, за основи-ванням **братств тверезости** мала на меті боротьбу з лихвою,

що тоді нищила наш нарід і з темнотою розуму, щоби добутися до ошадности, культури і господарности в рідному народі. Тай ще один мотив був в цій акції: — **соціально-політичний**, щоб економічно підирвати галицьку шляхту, що по знесенні панщини ратувалася доходами з пропінації.

Опісля, з початком дев'ятидесятих років минулого століття, стали наші народні діячі напирати на товариство „**Просвіта**“, щоб воно піднялося організації економічної ділянки, бо сама просвітна діяльність до **цього** не вистарчає. Наслідком цього, Товариство „Просвіта“ в 1891. році поширило свій статут на справи економічні та зачало організувати читальні „Просвіти“ і при них пропагувати **каси позичок і ошадностей**.

З тої підготовної діяльності піднімається кілька років пізнійше думка про заснування **реєстрованих спілок ошадности і позичок** та окремішньої організації наших **українських кооператив** при „Краєвім Союзі Кредитовім“. І знова поширюється думка ошадности, але вона всеж таки еще не пригорнула до себе цілої маси нашого народу.

Так було перед світовою війною. Справа ошадности не була для нас пекучою потребою, бо одиниці складали в наших установах значнійші вкладки ошадности, тай в краю і в державі мали ми легко доступні і дешеві кредити, і цим вдовольалися.

ЧАС ПОВОЄННИЙ.

Прийшов час повоєнний та народам Європи, що були у війні світовій стало еще скрутнійше жити, як було перед війною. Воєнні знищення і втрати; обезвартнення гроша (девалюація); замкнення країв новими кордонами державними і економічна війна між державами вказали народам нове завдання як **конечну потребу: творити свої питомі національні капітали**, щоб стати незалежними. Та для здійснення цього незвичайно важного завдання національно-економічного, від котрого залежить життя народів, стали навіть нації заможнійші, що мають свої держави: продумувати над цим, щоби поширити і поглибити **ідею масової ошадности**, уважаючи цей засіб головним способом і жерелом до творення своїх національних капіталів.

І так в 1924. році відбувся в **Медіюлані** міжнародний конгрес ошадности. Цей конгрес постановив щорічно святкувати „Свято Ошадности“ таким чином, щоби один день в році присвятити пропаганді ідеї ошадности, і цим днем вибрано останній день місяця жовтня.

Той день щорічно святкують культурні народи світа, улажують Богослуження, віча, збори та всякі сходи, на яких розважують справу ошадности. Часописи містять **передові статті**, присвячені ідеї ошадности, а просвітні і економічні установи видають книжки, брошури і одно-

днівки, щоби **значіння ощадности** поширювати як найдалше у всіх закутинах краю та між усіма верствами громадянства.

Отся пропаганда культурних народів не іде на марне. Ощадности малих грошевих квот множаться, **прибільшуються масами** та доходять до мільонів і соток мільонів, — значить, дають **животворний капітал національний**.

Тим новим шляхом зачинаємо й ми іти.

Центральний Кооперативний Банк „Краєвий Союз Кредитовий“ скликав був на день 28. падолиста 1924. року **анкету до Львова**, котра розважувала потребу збирання масових, дрібних, хочби й найменших вкладок ощадности, які малиб служити на те, щоби кредитом **оживлювати цілий наш господарський організм**. Цю справу підніс тоді директор **Омелян Саєвич**.

Заходами Ревізійного Союзу і Центробанку скликано відтак: зїзд відпоручників наших кооператив в дні ощадности, 30. жовтня 1926. року, та цей зїзд вирішив, щоби приступити до засновання товариства ощадности **для зорганізованя технічної пропаганди національної, масової ощадности**.

По році підготовної роботи відбулися в дні 15. жовтня 1927. року перші загальні збори **Товариства „Ощадність“** для господарности і добробуту у Львові та заходами цього товариства відсвяткували ми в нашім краю: **перший український день ощадности**, в дні 30. жовтня 1927. року, чим поклали ми основи для дрібної, але масової нашої національної ощадности, що має нам принести свої вклади для добробуту нашого народу.

ЩО ДАЛІ ?

В цій вельми важній справі не іде тільки про те, щоби щорічно святкувати день ощадности, а про постійну і безнастанну пропаганду ідеї ощадности, щоби чим скорійше дійти до позитивного національно-економічного успіху.

Коли інші народи, сильніші від нас культурою і заможніші чим ми, поширюють і поглиблюють між своїм громадянством ідею ощадности, та збирають **овочі тієї праці**: у культурі і сотках мільонів ощадженого національного капіталу, то тим більше ми Українці потребуємо тут у нас поширювати ідею ощадности і **переводити її в дійсність**.

Ідея ощадности має підносити нашу **господарність і наш добробут**, стаючи тим чином підоймою культури народу, та як висша думка вона приказує нам: **бути господарними у всіх ділянках нашого життя**.

Господарність приказує нам передусім **щадити на часі**: вчасно ставати до праці; вихисновувати час і добре викінчити роботу, а не марнувати часу на безділля і опіз-

нювання роботи. Бо чому наш рілник має пізно орати і ще пізніше сіяти і збирати та не в час доставляти рілничі плоди? Чому ремісник має доставляти роботу за пізно, або недбало її викінчувати? Та чому наш консумент не платить на час і затягає борги?

Ми не можемо далі жити давними категоріями **примітивного господарства**, що мовляв — часу не купити, бо на все прийде час і вмерти буде час, — а нам треба ви-хисновувати час до праці, щоби жити і добре жити, а не так, щоби передчасно нидіти і загинати. Час, це річ найдорожша, бо він скоро минається тай ніколи не вертається. Колиж ми припізналися у нашій праці культурній і господарській супроти других народів, то нам конечно ставати жвавійше до праці, щоби **час і праця принесли нам красшу долю**.

Натомісць утверджування, що час за нас працює та принесе нам долю, — це самодурство, бо час без праці не творить ані долі нації ані поодинокі людини.

Так само мусимо бути господарні і ошадні в нашому **запотребованні**: біля, одягу, хати, харчу, напиту і всякої вигоди, — значить в запотребованні **домашнього хозяйства**. Домашнє господарство це незвичайно важний чинник господарности і культури. Воно таке важне цим, що забирає найбільшу частину всего зарібку і доходу господаря дому, та мабуть важнійше тим, що який лад в домашнім господарстві, такий буде лад в господарстві суспільнім і національнім.

А в домашнім господарстві виступає на перше місце: **жінка-хозяйка**, і вона має тут свої важні завдання: господарно розпроваджувати видатки, так щоб на все стало і еше заощадилося на чорну годину; виховувати діти в господарности і ошадности, а не в примхах і самоволі, що ведуть до низького егоїзму, марнотравности і безхарактерности, як також удержувати поміркованість в забавах і моді, щоби не розтрачувати маєтку нерозважно і недоцільно. Жіноча мода в часі повоєнним заходить у нас вже й на села та веде до марнотратства і винародолювання.

Наша народна приповідка каже, що чоловік не годен добра фірою навезти, а жінка подолком рознесе. Так зображує наш нарід марнотратну жінку, але ми такої жінки не хочемо знати і у нас таких жінок не може бути, тай отце най буде спогадом: **яка жінка не повинна бути!** Нам най просвічею приклад наших матерей-матрон, що жили господарністю, ошадністю і працею для добра своїх поколінь. А сучасна жінка має перед собою **ширше покоління**: український нарід! Та коли беремося до діла здійснення масової національної ошадности, то в цій переважній роботі має бути діяльна **наша українська господарна і ошадна**

жінка. Таке заінтересовання цією справою вже проявили: Союз Українок у Львові та жіночі організації в Станиславові і в Коломиї. І ми можемо сподіватися, що наше українське жіноцтво зрозуміє вимоги життєві своєї нації та як слід виконає те своє завдання національно-господарське.

Ось так доходимо до питання про **ощадність гроша.**

Тим завданням переймалися у нас досі тільки одиниці, а не гурти нашого громадянства. Чому воно так було досі? Відповідь на це є зовсім проста і ясна. Нема у нас еще докладного розуміння цієї справи ошаджування гроша; нема у нас віри у свої сили та не достає нам національної солідарности. Прислухаймося, що і як говориться на цю тему та що відповідають наші люди, хочби інтелігенти, на заохоту до національної ошадности. Наші люде не радо навіть говорять про цю справу, а як вдаються в розмову про це питання, то відповідають на відчіпне: та звідки складати на ошадність, як у нас нема грошей? Бо ось я маю в кешені цих кілька золотих, то маю з цим зараз бічи до шадниці, та чи воно кому щось поможе? — Ось маємо мудрість типу нашої людини, що не має розуміння ідеї ошадности, не має віри у свої сили та еще легковажить собі всяке почування національної солідарности.

Такі люде у нас не перевелися і не пережилися та далі бушують в громадянстві і своїм демагогічним галасуванням намагаються заглушити всяку розважну думку. І тому пропаганда ідеї ошадности мусить поборювати цей тип людей як шкідників чесноти ошадности.

Та у нас є ще одно **розважування повоєнне**, про що згадав професор **Іван Галушчинський** у своїм рефераті п. з. „Ідея ошадности і її культурно-соціальне значіння“. Він згадав про багато осіб, знаних у нас під назвою „тверезо думаючих“, що опрокидують ідею ошадности, вказуючи на страти, які понесли довоєнні вкладники через девалюацію гроша, та сказав про тих тверезих людей, що тільки поверховний і ограничений чоловік, котрий не годен вглянути в суть річі, буде підносити такий заміт проти складання ошадностей.

До цього вистане вказати, що Німеччина перебула страшну девалюацію своєї марки, а німецька нація прокинулася в останніх роках із занепаду і ошаджує мільярди нових марок. А ми тут також навчилися з повоєнного часу: безпечувати вклади в наших економічних установах твердою **валютою доляровою.**

В нашій пропаганді за масовими ошадностями мусимо опрокидувати ті всі позірні і блудні заміти, та **проповідувати ось які тези:** Не маємо грошей, то як раз шадім, хочби по кілька золотих, а хочаб і менше, щоби гріш марне не розійшовся, а став у пригоді; несім до своєї збірничі-шадниці, до своєї кооперативи, — де до своїх маємо

довіря, — щоби час приніс нам процент а другим зпоміж нас поміч і пожиток; складаймо негайно, та за нами понесуть другі, бо нас багато тут, нас є мільони і з тих дрібних вкладок повстануть мільони, десятки мільонів і **сотки мільонів в наших економічних установах** на потреби наші, — українського народу. А до цього великого діла **мусимо мати кріпку віру в те добро**, що є між нами і бути згідливими тай іти разом, бо як підемо осібняками на манівці, то нас ніхто не виратує з лихоліття.

Таке розуміння великої справи, відчуження і розуміння її значіння мусять увійти в кість і кров всего нашого народу. Та не так дієсь воно у нас сьогодні.

В селі Лапшині коло Бережан найшовся діяльний учитель, що перенявся ідеєю дрібною ощадності на селі та в недовгому часі зібрав тисячі золотих грошовими дрібними ощадностями в одному селі. „**Лапшинським дивом**“ названо незвичайний успіх кредитової кооперативи „Поміч“ в Лапшині коло Бережан а властиво її засновника місцевого учителя у збиранні дрібних ощадностей серед дітей у школі і дорослих у селі, — як написала „Кооперативна Республіка“ у 5. числі ц. р. Це диво? А у нас такі дива повинні бути у кожному селі, містечку і місті, бо всюди маємо голосних діячів: між учителями, духовними, цивільними інтелігентами вільних заводів, свідомими селянами та робітниками, урядовцями і службовиками. — та як лиш по одному з них всюди стане до цієї тихої, але голосної успіхами роботи, то до двох-трьох років стане у нас одно велике диво: **великі мільони найдуться в наших національних установах!**

Тому не так дуже залежить нам на тих одиницях, що мають більші гроші, як на тих масах народу, що як кажеться — не мають грошей, бо їх мільони будуть творити найсильніший національний капітал. А головними провідниками цієї ідеї повинні стати в організації „Ощадності“ наші українські кооператисти. Вони у першому ряді мають вдуматися і збагнути велике значіння ідеї національної масової ощадності як живця нашої української кооперації.

Тому мертвий егоїзм і бездушна безрадісність мусять вже раз на все уступити, а натомість має водворитися в громадянстві української нації: **живе відчуття власних сил.**

Власні сили! — Це наш клич, котрого на жаль — так часто надуживається до всяких демагогічних фарс, а не виконується навіть там, де без ніякої втрати, а з пожитком можна щось великого для себе і для нації зробити. Та в порушеній тут справі не допоможуть нам ніякі нарікання на других ані виправдування, бо як ми не вміємо, чи не

хочемо навіть зібрати для себе того, що самі маємо між собою, то ми не заслугуємо на таке життя, яким живуть культурні народи...

Зосібна, пропаганда дрібної, масової і поголовної ошадности має на меті: ужити на добре і велике діло ті окрушини гроша, що лежать марно і розтрачуються в масах нашого громадянства, — бо отсе гріш нашої нації, що все пливе і розпливається, а зібраний разом **дає нації спроможність** до культури, промислу, поступу і національного добра.

Запотребовання гроша у нас в національнім господарстві є велике. Шукає за ним хлібороб, ремісник, купець, технік, мистець і всякий промисловець. Наші кредитові установи не можуть настарчити оборотових фондів на уділювання кредитів, бо вони здані є на вклади нашого громадянства, а ці вкладки до обороту є поки що нечисленні, — їх за мало!

Від інших народів знова добути кредиту, сьогодні важко, майже неможливо, бо тепер одна держава не вірить другій, — а тут державні банки дають нам дуже малі кредити, тай ці раз по раз виповідають або й без виповіди кажуть сплачувати, так що нам необхідно конечне є створити собі власними силами: **свій національний капітал**, щоб ми були незалежні від чужої примхи і політичного курсу, а могли свобідно поставити свій гріш **у службу для промислової праці і добробуту українського народу**.

Ось так ратувалися в часі передвоєннім Поляки в Познанщині під німецьким забором, складаючи свій гріш у своїх економічних установах **і тільки у своїх**, щоби підносити свій промисл, закуповувати землю і боронитися перед винародовленням з боку Німців. Та вони видержали і викупили більше польської землі, як німецька гаката при помочі державних фондів...

А тут те саме у нас запотребовання, тай тут між нами є той гріш так близько, що тільки його взяти і зібрати.

Та чи ми зберемо свої гроші, свій національний капітал? Так! Як тільки зрозуміємо справу і схочемо стати до діла!